

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

11. november 2016

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 28 (Alm. del) af 14. oktober 2016 stillet efter ønske fra Joachim B. Olsen (LA)

Spørgsmål

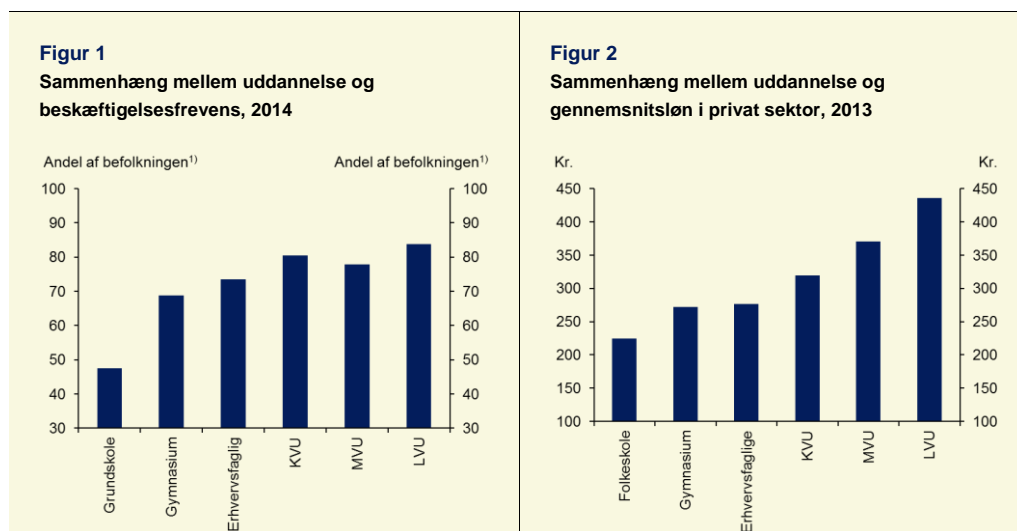
Det fremgår af svaret på spørgsmål 405 (2015-16), at stigningen i uddannelsesniveauet frem til 2050 løfter BNP med 6,9 pct. og timeproduktiviteten med 5,4 pct. Vil ministeren redegøre for, om disse beregninger tager højde for, at flere studerende kan påvirke kvaliteten af uddannelserne negativt, herunder fordi undervisningsniveauet kan blive lavere som følge af at de ekstra studerende på universiteterne må forventes at have dårligere forudsætninger end de øvrige studerende? Hvis der ikke er indregnet en negativ effekt på undervisningsniveauet, bedes ministeren beregne, hvor meget den gennemsnitlige uddannelseskvalitet (og dermed effekten på timeproduktivitet og erhvervsdeltagelse) skal falde, for at BNP-effekten hhv. produktivitetseffekten af stigende uddannelsesniveau er 0 i 2050.

Svar

I Finansministeriets beregninger af beskæftigelses-, produktivets-, og BNP-effekten af stigende uddannelsesniveau søges der taget højde for, baseret på empiriske undersøgelser, at de yderligere studerende ved højere uddannelsesoptag i gennemsnit ikke kan forventes at have helt samme personlige forudsætninger og evner for uddannelse som dem, der i forvejen uddanner sig. Derimod tages der ikke særsomt højde for, om det højere uddannelsesoptag kan påvirke kvaliteten af uddannelserne for dem, der i forvejen uddanner sig.

Det bemærkes desuden, at der ikke findes et enkelt og konkret mål for uddannelseskvalitet, hvorfor den sidste del af spørgsmålet ikke kan besvares.

Finansministeriets beregninger af effekten af stigende uddannelsesniveau i de mellemfristede fremskrivninger tager grundlæggende udgangspunkt i, at der kan observeres en positiv sammenhæng mellem uddannelse og henholdsvis produktivitet (målt som virkningen på timelønnen) og beskæftigelse, *jf. figur 1 og 2*. Timelønnen i den private sektor anvendes som proxy for produktiviteten på linje med andre lignende analyser.

Anm.: 1) Andel af 25-64-årige ekskl. studerende. Timelønninger i den private sektor anvendes som mål for produktiviteten.

Kilde: DREAM-udtræk fra RAS 2016 og Danmarks Statistik.

De positive sammenhænge skyldes dels, at personer der uddanner sig opnår et højere kompetenceniveau (*uddannelseseffekten*), dels at personer der vælger at uddanne sig i forvejen besidder nogle personlige egenskaber og præferencer, som i sig selv bidrager til øget produktivitet og øget beskæftigelsesgrad (*effekten af personlige forudsætninger*).

Det forudsættes derfor i Finansministeriets beregninger, at den observerede effekt af et stigende uddannelsesniveau på såvel beskæftigelse som produktivitet ikke alene kan tilskrives uddannelseseffekten. Det betyder således, at en stigning i uddannelsesniveaet ikke tilsiger en tilsvarende proportional stigning i beskæftigelse og produktivitet, som den, der umiddelbart observeres i uddannelsesfordelte beskæftigelsesfrekvenser og timelønninger.

I tidligere analyser fra Finansministeriet er det forsøgt at adskille de to effekter. Analyserne peger på, at gennemslaget af uddannelse på erhvervsdeltagelsen historisk udgør mellem 25 pct. og 50 pct. af de observerede forskelle mellem uddannelsesgrupperne. Gennemslaget på produktiviteten er estimeret til 67 pct.¹

Analyserne peger endvidere på, at den marginale forøgelse af erhvervsdeltagelsen, som følge af stigende uddannelsesniveau, er lavere for yngre generationer (hvor flere har taget en uddannelse) end den er for ældre generationer. Tilsvarende peger analyserne på, at effekten har været aftagende over tid. Det peger samlet set i retning af, at effekten på erhvervsdeltagelsen af højere uddannelsesniveau reduceres, i takt med at det generelle uddannelsesniveau i befolkningen øges.

¹ Se fx Kapitel 6 i Finansredegørelse 2014 (Finansministeriet 2014), Kapitel 6 i Reformpakken 2020 (Finansministeriet 2011) og Sammenhængen mellem uddannelse og erhvervsdeltagelse (Sogaard 2011).

På den baggrund anvender Finansministeriet et skøn for gennemslaget på erhvervsdeltagelsen, som følge af den fremadrettede stigning i uddannelsesniveaut, på mellem 25 pct. og 33 pct. (afhængigt af uddannelsesniveaut), mens skønnet for den historiske effekt er et gennemslag på 39 pct. I Finansministeriets fremskrivninger tages dermed delvist højde for, at den marginale effekt på erhvervsdeltagelsen af et højere uddannelsesniveaut gradvist reduceres, når flere opnår uddannelse. Den faldende marginalgevinst på erhvervsdeltagelsen vurderes at afspejle, at der efterhånden som uddannelsesniveaut for befolkningen stiger vil blive uddannede personer, som har mindre gode personlige forudsætninger end tidligere.

For produktivetsgevinsten af øget uddannelse må der også forventes at være faldende marginalafkast, men der foreligger ikke pålidelige estimater herfor. Der er ikke indregnet faldende marginalafkast af uddannelse på produktivetsvæksten i fremskrivningerne.

Idet Finansministeriet som nævnt ikke råder over et konkret mål som opgør uddannelseskvaliteten, er det ikke muligt at beregne hvor meget kvaliteten skal falde, for at den isolerede effekt af uddannelse på BNP og produktivitet er 0.

Med venlig hilsen

Claus Hjort Frederiksen
Finansminister